

بررسی رابطه امنیت اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر در نوجوانان شهر بیرجند

روح‌الله کمالی^۱، حسین طاهری^۲

^۱کارشناسی حسابداری، دانشگاه پیام نور بیرجند

^۲کارشناسی زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد واحد فردوس

نام نویسنده مسئول:

روح‌الله کمالی

چکیده

هدف از پژوهش بررسی رابطه امنیت اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر در نوجوانان شهر بیرجند بود. با توجه به هدف این تحقیق از تحقیقات کاربردی است که به شکل میدانی و از طریق پرسشنامه به انجام خواهد رسید. برای انجام این پژوهش از پرسشنامه امنیت اجتماعی گیلبرت و همکاران (۲۰۰۹) و پرسشنامه رفتارهای پرخطر محمدخانی (۱۳۸۵) استفاده شد. جامعه آماری تحقیق نوجوانان شهر بیرجند شامل نوجوانان ۱۴ تا ۱۶ سال در نظر گرفته شد؛ که پرسشنامه بین ۳۸۴ نفر از نوجوانان توزیع شد. برای بررسی تحلیل داده‌ها از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی چندگانه استفاده شد. نتایج نشان دادند که رابطه‌ای منفی معنی‌دار میان گرایش به رفتارهای پرخطر در نوجوانان با امنیت اجتماعی مشاهده شده است؛ همچنین در مورد پیش‌بینی امنیت اجتماعی، مقدار توضیح دهنده رگرسیون برابر با ۳۶ درصد به دست آمد و تمام متغیرها از لحاظ آماری معنی‌دار بودند. از آنجاکه قرار گرفتن در محیط‌های آسیب‌پذیر می‌تواند گرایش به رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی کند در نتیجه آموزش نوجوانان در خصوص نحوه برخورد با محیط‌های چالش‌برانگیز ضروری به نظر می‌رسد و به مسئولین پیشنهاد می‌شود که بهتر است پیامدهای نامطلوب آن در کتاب‌های درسی گنجانده شود.

واژگان کلیدی: امنیت، امنیت اجتماعی، رفتارهای پرخطر.

مقدمه

امنیت به مفهوم رهایی از ترس و خطر و احساس دوری از هرگونه تعهد، یکی از نیازهای اصلی و اساسی انسان‌ها از آغاز حیاتش بوده است. امنیت به این معنا، پیوند عمیقی با ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی دارد؛ بنابراین احساس امنیت تحت تأثیر عوامل مختلفی شکل می‌گیرد [۱]. همواره امنیت بستر ساز و پیش‌نیاز رشد و توسعه جوامع در تمامی ابعاد اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی بوده و تأمین امنیت به‌عنوان یک دغدغه و چالش برای بشر مطرح بوده است. امنیت یک مفهوم چندوجهی است و به همین جهت درباره معنای آن اختلاف نظر زیادی وجود دارد. داشتن شناخت و درک درست از مفهوم امنیت اولین گام در جهت تأمین امنیت برای اعضای جامعه است [۲].

امنیت اجتماعی مقوله سهل و ممتنعی است که نیاز به بازتعریف آن در برابر مفاهیمی چون امنیت ملی، امنیت انسانی، امنیت عمومی و... احساس می‌شود که معمولاً با سایر حوزه‌های امنیتی خلط شده است. ما در این نوشتار به دنبال مفهوم‌سازی و تبیین اهمیت امنیت اجتماعی بوده‌ایم. دو رویکرد غالب در زمینه امنیت اجتماعی، رویکردهای سلبی و ایجابی هستند که بنا بر اتخاذ راهبرد جامع گرایانه، ضرورت بهره‌گیری از هردوی این رویکردها احساس می‌شود. همان‌گونه که در بحث‌ها خواهد آمد ارتقای امنیت اجتماعی نیاز به تراکم و افزایش تعاملات درونی جامعه دارد لذا در فقدان روابط اجتماعی گوناگون سنتی این شبکه‌های اجتماعی مجازی هستند که تا حدی می‌توانند این کارکرد امنیتی را ایفا کنند [۳]. نوجوانی یک دوره بحرانی از زندگی است، الگوهای رفتاری مهم که می‌توانند بر سراسر زندگی فرد تأثیر بگذارند، در این دوره شکل می‌گیرند. گرایش به مصرف مواد و رفتارهای پرخطر نیز از این دوره آغاز می‌شود. رفتارهای پرخطر رفتارهایی هستند که سلامت و بهزیستی جسمی، روانشناختی و اجتماعی افراد جامعه را به خطر می‌اندازد. با بررسی پیشینه تجربی این موضوع، به‌آسانی می‌توان تأثیرات این‌گونه رفتارها را بر کارکردهای شغلی، تحصیلی و اجتماعی مشاهده کرد. برای مثال نوجوانان با مصرف الکل و مواد مخدر، علاوه بر زیان‌های روانی، جسمی و مالی به خود، با بروز تصادفات ناشی از مصرف این مواد باعث مرگ افراد دیگر در سراسر جهان شده و هزینه‌های گزافی بر جوامع تحمیل می‌کنند [۴].

مفهوم امنیت به مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بودن و رضایت و در مورد افراد به نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع و به مخاطره نیفتادن این حقوق و آزادی‌ها است [۵]. امنیت در اصل پدیده‌ای ادراکی و احساسی است یعنی برای تحقق آن باید این اطمینان در ذهن توده‌ی مردم، دولتمردان و زمامداران و تصمیم‌گیرندگان به وجود آید که ایمن لازم برای ادامه‌ی زندگی بدون دغدغه وجود دارد [۶]. از دیدگاه جامعه‌شناختی احساس امنیت درواقع یک تولید اجتماعی است یعنی همه نهادهای اجتماعی در شکل‌گیری آن نقش ایفا می‌کنند. با این دید طبیعتاً همه ارکان جامعه از مردم - حاکمیت - پلیس و ... در تولید و ارتقای سطح آن نقش کلیدی دارند [۷].

امنیت اجتماعی یکی از شاخص‌های اساسی رفاه اجتماعی است که می‌توان آن را در یک شبکه علت و معلولی مورد بررسی و ارزیابی قرار داد. بدین لحاظ امنیت اجتماعی، به توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی خود در برابر شرایط متحول و تهدیدات واقعی یا احتمالی مربوط است [۸]. اصطلاح امنیت اجتماعی را نخستین بار باری بوزان به کار برد. او امنیت اجتماعی را قابلیت حفظ الگوهای زبانی، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی مربوط دانسته است. امنیت اجتماعی از نظر او به حفظ الگوها و ویژگی‌هایی ارجاع دارد که بر مبنای آن افراد خودشان را به‌عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند؛ به بیان دیگر امنیت اجتماعی معطوف به جنبه‌هایی از زندگی فرد می‌گردد که هویت گروهی او را سامان می‌بخشد. به عقیده‌ی گیدنز امنیت اجتماعی شامل تمهیداتی جهت حفظ زندگی اعضای یک جامعه و سپس حفظ راه و روش زندگی آنان است [۹]. ویو نیز آن را توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی‌اش تحت شرایط تغییر و تهدیدات واقعی و متحمل تعریف می‌کند [۸]. در مباحث پیرامون امنیت دو رهیافت عمده قابل تفکیک است: رویکرد سنتی که به ارزش‌های عینی توجه دارد و به رویکرد دولت محور و قدرت محور نیز مشهور و دیگری رویکرد مدرن که به ارزش‌های ذهنی معطوف است، به رهیافت جامعه محور و هویت محور مشهور است.

رویکرد سنتی: امنیت اجتماعی به بقای اعضای جامعه توجه دارد و آن دسته از عوامل فیزیکی و مادی که بقای جامعه را تهدید کند به‌عنوان تهدیدی برای امنیت تلقی می‌شود [۱۰]. در این رویکرد قدرت و امنیت به یکدیگر گره خورده و به میزان برخورداری از قدرت می‌توان ادعا نمود که امنیت به مفهوم عدم امکان تعرض، تجاوز و خطر است. در این روند برای برقراری امنیت نیازمند کنترل‌های نظارتی و رسمی هستیم و امنیت به مدد سیستم‌های نظارتی اعمال می‌شود. در این بعد از امنیت، امنیت اجتماعی با حفظ و بقای زندگی مطرح می‌شود؛ یعنی باید زندگی اعضای جامعه حفظ شود و بدین سبب نیازمند حذف یا حداقل کاهش عواملی هستیم که حفظ و بقای زندگی را تهدید می‌کند و روند استمرار حیات را مختل می‌کند؛ بنابراین هر آنچه که مخل نظم جاری زندگی شود، می‌تواند به‌عنوان تهدیدی برای جامعه به شمار رود. بوزان معتقد است که امنیت به مدد سیستم‌های نظارتی قدرتمند برقرار می‌شود؛ بنابراین به میزان کاهش قدرت نیروی نظارتی و مشروعیت اعمال قدرت سیستم‌های نظارتی، امنیت هم کاهش می‌یابد [۸].

رویکرد مدرن: در این رویکرد امنیت اجتماعی به کیفیت بقای اعضای جامعه توجه دارد و برخی عوامل معنوی و فرهنگی که موجب آسیب‌پذیری شیوه‌های گوناگون زندگی می‌شود به‌منزله تهدید به‌شمار می‌رود [۸]. این رویکرد امنیت اجتماعی را صرفاً نبود خطر و تهدید برای بقا تعریف نمی‌کند. بلکه، وجه غالب بقا در جهت اهداف استمرار یافته و روند تعادل و نظم در جهت دستیابی به اهداف برنامه‌ریزی‌شده جریان می‌یابد. در این رویکرد حضور صرف امنیت کافی نیست، بلکه تضمین حفظ شیوه زندگی، تأمین اجتماعی، همکاری و مشارکت می‌تواند به‌عنوان شاخص‌های امنیت اجتماعی با مؤلفه‌های نزدیک به آن مطرح گردد. در این راستا برخورداری از آموزش و امکان کسب اطلاعات، برخورداری از حقوق شهروندی، اعمال عدالت در عرصه‌های مختلف، احترام متقابل و حرمت به شیوه‌های گوناگون زندگی مورد توجه است و تعرض به چنین حوزه‌هایی به‌عنوان تهدیدات امنیت اجتماعی مطرح می‌شود. امنیت اجتماعی در تعریف مدرن آن بر حفظ و نگهداری احساس تعلق یا همان احساس ما بودن نظارت دارد زیرا حراست و نگهداری از احساس ما بودن، در حفظ جامعه نقش دارد و اگر این احساس حفظ شود، افراد جامعه نسبت به مشکلات و مسائل جامعه احساس تعهد و تکلیف می‌کنند [۱۰].

نوجوانان مهارت‌های و آموزش‌های لازم را برای مقابله با نیازها و خواسته‌های سنی خود را نیاموخته‌اند و در رفتارهای خود هیچ توجهی به پیامدهای آن ندارند ضروری است آموزش‌های لازم برای این گروه سنی در اولویت قرار گیرد (علیزادگانی). رفتارهای پرخطر به رفتارهایی گفته می‌شود که سلامت و بهزیستی جسمی، روان‌شناختی و اجتماعی افراد و جامعه را به خطر می‌اندازد. دوره‌ی نوجوانی که با تغییرات جسمانی، روان‌شناختی و اجتماعی گسترده همراه است، به دلیل خودمحوری و عدم درک مناسب نوجوانان از رفتارهای خود، مرحله‌ی مهمی برای شروع رفتارهای پرخطر محسوب می‌شود. گرایش نوجوانان به انواع رفتارهای پرخطر یکی از اصلی‌ترین منابع نگرانی در جامعه است زیرا نوجوانانی که گرایش بیشتری به رفتارهای پرخطر دارند پیشرفت تحصیلی کمتری دارند، گرایش بیشتری به خودکشی دارند و احتمال مرگ‌ومیر و ابتلا به بیماری‌های مرتبط با رفتارهای پرخطر در آن‌ها بیشتر است [۱۱].

رفتارهای پرخطر و گرایش به آن در نوجوانان از عوامل اصلی و مهم به خطر افتادن سلامت جامعه می‌باشد. نوجوانانی که یک رفتار پرخطر در آنان مشاهده می‌شود باید از لحاظ دیگر رفتارهای پرخطر نیز کنترل شوند. با توجه به گرایش قابل توجه نوجوانان به رانندگی پرخطر و ارتباط مثبت آن با میزان پول توجیبی، ضرورت نظارت بیشتر والدین بر وضعیت پول توجیبی نوجوانان مطرح می‌باشد [۱۲]. نوجوانانی که اعتقادات مذهبی قوی‌تری دارند و هیجان‌اتشان را به‌گونه‌ای مؤثر تنظیم می‌کنند به‌احتمال کمتر در رفتارهای پرخطر شرکت می‌کنند [۱۳].

رفتارهای پرخطر طیفی از رفتارها را در برمی‌گیرد که نه‌تنها برای فرد درگیر در این رفتار و افراد مهم زندگی وی زیان‌های جدی به بار می‌آورد، بلکه منجر به آسیب‌های قابل توجه به افراد دیگر نیز می‌شود. نقش تنظیم هیجان، عاطفه منفی، هیجان خواهی، نحوه ابراز هیجان و سبک‌های ناکارآمد ابرازگری هیجان و احساسات در رفتارهای پرخطر را علاقه‌ی زیادی را برانگیخته است [۱۴]. مقوله‌ی امنیت و اهمیت نقش و کارکرد پلیس در فراهم آوردن زمینه‌ها و بسترهای عملی و روانی تأمین آن در جامعه، از جمله مباحث عمده در میان محققان و محافل امنیتی و انتظامی بوده است و این امر ضرورت بررسی و تحلیل سازوکارهای درونی پلیس و تعامل آن با دیگر بخش‌های نظام سیاسی و مردم را جهت ایفای هرچه بهتر رسالت خطیر آن در تأمین امنیت اجتماعی می‌طلبد. یکی از سازمان‌هایی که به طور مستقیم مسئولیت تأمین نظم و امنیت داخلی و آسایش عمومی کشور را بر عهده دارد، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران است که جهت انجام این مأموریت خطیر نیازمند ارتباط با جامعه، همراهی مردم و شناسایی مخاطبان می‌باشد [۱۱]. با توجه به موارد ذکر شده و اهمیت امنیت اجتماعی محقق به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که آیا رابطه معناداری بین امنیت اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر در نوجوانان شهر بیرجند وجود دارد یا خیر؟

روش‌شناسی تحقیق

با توجه به هدف این تحقیق از تحقیقات کاربردی است که به شکل میدانی و از طریق پرسشنامه به انجام خواهد رسید. برای انجام این پژوهش از پرسشنامه امنیت اجتماعی گیلبرت و همکاران (۲۰۰۹) و پرسشنامه رفتارهای پرخطر محمدخانی (۱۳۸۵) استفاده شد. جامعه آماری تحقیق نوجوانان شهر بیرجند شامل نوجوانان ۱۴ تا ۱۶ سال در نظر گرفته شد؛ که بین ۳۸۴ نفر از نوجوانان پرسشنامه توزیع شد.

پرسشنامه امنیت گیلبرت و همکاران (۲۰۰۹): پرسشنامه امنیت اجتماعی دارای ۱۱ گویه و به صورت خود گزارشی است که توسط گیلبرت و همکاران، جهت سنجش احساس امنیت اجتماعی ساخته شده است (گیلبرت و همکاران، ۲۰۰۹). این مقیاس، تجربه فرد را از درک جهان اجتماعی‌اش به صورت محیطی امن، صمیمی و پذیرا نشان می‌دهد. شرکت‌کنندگان توافق خود را با جملات، از طریق مقیاس لیکرت از ۱ تا ۵ درجه‌بندی می‌کنند (۱= تقریباً هرگز تا ۵= تقریباً همیشه). نمره فرد از جمع نمرات ۱۱ گویه به دست می‌آید.

پرسشنامه رفتارهای پرخطر محمدخانی (۱۳۸۵): پرسشنامه رفتارهای پرخطر با اقتباس از پرسشنامه‌ی مرکز پیشگیری از رفتارهای پرخطر (مرکز کنترل بیماری‌ها، ۲۰۰۸) طراحی شده است (مرکز مدیریت بیماری‌ها، ۲۰۰۸-۲۰۱۵، محمدخانی، ۱۳۸۵-۱۳۹۵). این ابزار شامل دو بخش جمعیت شناختی و رفتارهای پرخطر است که شیوع هفت گروه از رفتارهای پرخطر مانند (۱) مصرف سیگار و قلیان، (۲) مصرف مشروبات الکلی، (۳) مصرف مواد روان گردان، (۴) رفتارهای پرخطرانه (۵) فکر و اقدام به خودکشی، (۶) فرار (۷) ارتباط با جنس مخالف را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. این پرسشنامه میزان شیوع رفتارهای پرخطر را در طول عمر، ۱۲ ماه گذشته و یک ماه اخیر و تمایل به مصرف انواع مواد در آینده را ارزیابی می‌کند. نحوه‌ی نمره‌گذاری این پرسشنامه آسان است و متناسب با موقعیت می‌توان بخش‌های خاصی از آن را استفاده کرد. پرسشنامه به صورت خود سنجی است. هر بخش شامل سؤالاتی درباره اولین انجام رفتار پرخطر، میزان رفتار پرخطر در طول عمر، ۱۲ ماه گذشته و یک ماه اخیر و تمایل به انجام آن کار در آینده است

در این تحقیق روایی پرسشنامه توسط استاد راهنما و اساتید صاحب‌نظر در حیطه مدیریت مورد تأیید قرار گرفت که میزان آلفای کرونباخ به‌دست‌آمده برای پرسشنامه امنیت اجتماعی (۰/۷۹) و پرسشنامه رفتارهای پرخطر (۰/۸۴) گزارش گردید. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات موجود در پرسشنامه‌ها از دو روش آمار توصیفی (جهت توصیف داده‌ها) و آمار استنباطی (جهت بررسی فرضیات و تعمیم نتایج نمونه به جامعه) استفاده خواهد شد. جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف، استفاده شد و در سطح آمار استنباطی از تحلیل رگرسیون و ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی چندگانه استفاده می‌شود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

جدول (۱). ضرایب همبستگی میزان رفتارهای پرخطر با امنیت اجتماعی

متغیرها	شاخص‌ها	امنیت اجتماعی
مصرف سیگار و قلیان	ضریب همبستگی	-۰/۵۲۳
	سطح معنی‌داری	۰/۰۰۱
مصرف مشروبات الکلی	ضریب همبستگی	-۰/۵۶۸
	سطح معنی‌داری	۰/۰۰۱
مصرف مواد روان‌گردان	ضریب همبستگی	-۰/۶۵۳
	سطح معنی‌داری	۰/۰۰۱
رفتارهای پرخاشگرانه	ضریب همبستگی	-۰/۶۳۲
	سطح معنی‌داری	۰/۰۰۱
فکر و اقدام به خودکشی	ضریب همبستگی	-۰/۵۶۸
	سطح معنی‌داری	۰/۰۰۱
ارتباط با جنس مخالف	ضریب همبستگی	-۰/۴۲۵
	سطح معنی‌داری	۰/۰۰۱
فرار	ضریب همبستگی	-۰/۴۵۲
	سطح معنی‌داری	۰/۰۰۱
رفتارهای پرخطر	ضریب همبستگی	-۰/۶۰۲
	سطح معنی‌داری	۰/۰۰۱

با توجه به جدول (۱) میزان رفتارهای پرخطر با امنیت اجتماعی با ضریب همبستگی $r = -0/602$ رابطه منفی معناداری وجود دارد. این بدین معناست که با بالا رفتن امنیت اجتماعی در بین دانش‌آموز پسر رفتارهای پرخطر کاهش خواهد یافت.

جدول (۲). نتایج تحلیل واریانس برای معناداری معادله رگرسیون غیرخطی

متغیرهای آماری متغیرهای وارد شده	شاخص های آماری منبع	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	مقدار F	سطح معناداری	R	مجذور R
رفتارهای پرخطر	رگرسیون	۱۲/۳۳۳	۱	۱۱۲/۳۴۲	۸/۰۰۲	۰/۰۰۱	۰/۶۳۲	۰/۳۹۹
	باقیمانده	۱۱۱/۴۱۲	۳۸۳	۶/۷۷۲				
	کل	۱۲۳/۷۴۵	۳۸۴					

متغیر ملاک: امنیت اجتماعی

همان گونه که در جدول (۲) مشاهده می شود مقدار F برابر با ۸/۰۰۲ گردیده که این مقدار در سطح ۰/۰۰۱ معنادار گردیده و چون سطح قابل قبول معناداری باید کمتر از ۰/۰۵ باشد که این شرط در اینجا برقرار است، بنابراین نتیجه می گیریم که متغیر پیش بین می تواند متغیر ملاک را پیش بینی کند. از طرفی مقدار مجذور R برابر با ۰/۶۳۲ گردیده است که به این معنا است که متغیر پیش بین روی هم رفته می تواند ۳۹/۹ درصد از تغییرات متغیر ملاک را پیش بینی کند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که میزان رفتارهای پرخطر با امنیت اجتماعی رابطه منفی معناداری وجود دارد. این بدین معناست که با بالا رفتن امنیت اجتماعی در بین دانش‌آموز پسر رفتارهای پرخطر کاهش خواهد یافت. همچنین متغیر پیش‌بین (رفتارهای پرخطر) روی هم‌رفته می‌تواند ۳۹/۹ درصد از تغییرات متغیر ملاک (امنیت اجتماعی) را پیش‌بینی کند. نتایج این تحقیق با تحقیقات مسیبی و همکاران (۱۳۹۳)، نجیبی و اسدزاده (۱۳۹۸) و زارعی و همکاران (۱۳۹۹) در یک راستا است.

شناسایی دقیق عوامل مؤثر در گرایش به رفتارهای پرخطر در نوجوانان و همچنین تدوین برنامه‌های مربوط به پیشگیری و کنترل این رفتارها امری ضروری است. در هر جامعه‌ای سطحی از رفتارهای پرخطر مصرف مواد مخدر، سیگار، الکل، خشونت، رفتار جنسی، رابطه با جنس مخالف و رانندگی خطرناک وجود دارد؛ و طبق آمارها نیز هر روز نیز بر میزان این رفتارها افزوده می‌شود که افزایش این رفتارها هم می‌تواند باعث مسائل فردی و هم مسائل جدی برای سلامت جامعه فراهم کند که در حرکت جامعه به سمت رشد و پیشرفت خلل ایجاد کند و یا حتی مانع از آن شود که در این میان با توجه به تحقیق حاضر، دین و ارزش‌های دینی می‌تواند امکانی فراهم کند که افراد جامعه کمتر به سمت رفتارهای پرخطر و انحرافی کشیده شوند؛ لذا باید سرمایه‌گذاری‌های اساسی در ارتباط با تقویت این بعد انجام شود. تنیدگی زندگی بشر امروز با شرایط جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کند، امنیت اجتماعی را یکی از نیازهای اساسی برای رسیدن به رشد و خودشکوفایی قرار داده است. فقدان امنیت اجتماعی، از جمله نتایج وقوع جرم و بزهکاری در هر جامعه است که می‌تواند در یک چرخه معیوب به وقوع بیشتر جرم بینجامد. این در حالی است که نگرش خوب یا بد به هر عمل، از جمله عوامل مهم در انجام یا ترک آن عمل است.

رفتارهای پرخطر رفتاری است که سلامت و بهزیستی نوجوانان و جوانان را به چالش و خطر می‌اندازد. رفتارهای پرخطر شامل رفتاری هستند که زندگی دیگران را مختل کرده و ممکن است به اشخاص و یا اموال آنان آسیب برسانند. مسئله گرایش به رفتار پرخطر در میان نوجوانان و جوانان به دلیل حساسیت این دوره از زندگی و نقش آن در زندگی آینده افراد، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این مسئله وقتی مهم‌تر می‌شود که شیوع مصرف مواد مخدر در میان دانش‌آموزان مطرح شود؛ بنابراین توجه به رفتار پرخطر در بین دانش‌آموزان از موضوعات اساسی جوامع بوده است؛ بنابراین پژوهش حاضر از این حیث می‌تواند دارای اهمیت باشد که در شرایط فعلی گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر و عدم توانایی و مهارت در رفتارهای خودمهارگری از عمده‌ترین مشکلات آنان است که در نتیجه ضعیف سیستم‌های آموزشی و الگوهای تعاملی ناسازگار شکل گرفته و تداوم می‌یابد. انسجام خانواده به عنوان یک منبع مؤثر بیرونی و احساس خودارزشمندی به عنوان یک منبع مؤثر درونی در برابر گرایش نوجوانان به سمت رفتارهای پرخطر به صورت سپر محافظتی عمل می‌کنند. میانگین رفتارهای پرخطر در نوجوانان نسبتاً بالا نیست؛ اما در برخی خرده مقیاس‌ها میزان گرایش به رفتارهای پرخطر بالا می‌باشد؛ که در این راستا پیشنهاد می‌گردد مدارس جلساتی را در قالب مشاوره‌های فردی و خانوادگی جهت پیشگیری و کاهش میزان گرایش به رفتارهای پرخطر ترتیب دهند.

رسیدن به جامعه‌ای سالم به‌ویژه از نظر اجتماعی برقراری امنیت اجتماعی در جامعه و در بین تمامی نهادها به‌ویژه خانواده به‌عنوان اصلی‌ترین نهاد اجتماعی کردن فرد می‌باشد. همان‌گونه که تأمین نیاز به امنیت می‌تواند زمینه‌ساز دیگر نیازهای انسان همچون سلامت باشد، برخورداری از سلامت اجتماعی نیز می‌تواند به افزایش امنیت جامعه کمک نماید. سلامت اجتماعی شرط کافی تحقق احساس امنیت اجتماعی در جامعه است؛ زیرا در حقیقت امنیت یک تولید اجتماعی است. علی‌رغم این که ادراک ذهنی امنیت نقش اصلی را دارا است، اما احساس امنیت در تعاملات یا روابط دیگر اجتماعی شکل می‌گیرد. به این ترتیب امنیت یا عدم امنیت توسط اجتماع انتقال پیدا می‌کند. زمانی این احساس می‌تواند به درستی انتقال پیدا کند که افراد جامعه از سلامت اجتماعی برخوردار باشند. برنامه آموزشی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر گرایش به رفتارهای پرخطر در نوجوانان تأثیر معناداری دارد و موجب کاهش گرایش به رفتارهای پرخطر شده است. در نتیجه ارتقاء مسئولیت‌پذیری اجتماعی می‌تواند به نوجوانان کمک کند که از درگیر شدن در رفتارهای پرخطر اجتناب کنند. از آنجاکه قرار گرفتن در محیط‌های آسیب‌پذیر می‌تواند گرایش به رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی کند در نتیجه آموزش نوجوانان در خصوص نحوه برخورد با محیط‌های چالش‌برانگیز ضروری به نظر می‌رسد و به مسئولین پیشنهاد می‌شود که بهتر است پیامدهای نامطلوب آن در کتاب‌های درسی گنجانده شود. به نظر می‌رسد جای آموزش مهارت‌های زندگی در سیستم آموزشی کشور خالی است. در این دنیای پر از چالش امروزی، آموزش مهارت‌های زندگی می‌تواند این خلأ را پر نماید.

منابع

- [۱]. وقاری، مهدی. (۱۳۹۸). امنیت اجتماعی دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرستان فاروج. فصلنامه علمی دانش انتظامی خراسان شمالی، ۶(۲۲)، ۷۳-۱۰۰.
- [۲]. نامور، سجاد. (۱۴۰۰). طراحی مدل مفهومی امنیت (بر اساس تکنیک تحلیل محتوا). فصلنامه علمی دانش انتظامی خراسان شمالی، ۳(۲)، ۱-۱۲.
- [۳]. عین بیگی، رمضان، خان شریفان، صفورا، خان شریفان، سمیرا. (۱۳۹۴). نقش شبکه‌های اجتماعی از منظر ایجابی بر امنیت اجتماعی جستارهایی پیرامون برهمکنش شبکه‌های اجتماعی و گفتمان ایرانی-اسلامی پیشرفت. فصلنامه علمی دانش انتظامی خراسان شمالی، ۲(۶)، ۹۵-۱۳۲.
- [۴]. سلمانی بهزاد، حسنی جعفر، آریانا کیا المیرا. (۱۳۹۳). بررسی نقش صفات شخصیتی (وظیفه‌شناسی، سازگاری و هیجان‌خواهی) در رفتارهای پرخطر. تازه‌های علوم شناختی. ۱۶ (۱): ۱-۱۰.
- [۵]. صدیق سروستانی، رحمت ا... (۱۳۷۵). امنیت اجتماعی، شهرنشینی و بوم‌شناسی هراس، مجموعه مقالات همایش بررسی نقش روان‌شناسی و مشاوره و مددکاری اجتماعی در تأمین و توسعه امنیت روانی - اجتماعی، جلد اول، تهران: معاونت اجتماعی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.
- [۶]. خوش فر، غلامرضا (۱۳۸۶). بررسی عوامل مؤثر بر حفظ، ایجاد و گسترش امنیت اجتماعی، اطلاعات سیاسی - اقتصادی، ۱۶۴-۱۶۳: ۱۴۸-۱۵۵.
- [۷]. هزارجریبی، جعفر (۱۳۹۰). احساس امنیت اجتماعی از منظر توسعه گردشگری، جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی. ۲۲(۲)، ۱۴۳-۱۲۱.
- [۸]. نویدنیا، منیژه (۱۳۸۵). تحلیل رابطه امنیت اجتماعی و هویت ایرانی، جامعه‌شناسی، ۲ (۳): ۱۵۶-۱۳۱.
- [۹]. گیدنز، آنتونی (۱۳۸۳). مبانی جامعه‌شناسی، مترجم منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.
- [۱۰]. سام آرام، عزت‌الله (۱۳۸۸). بررسی رابطه سلامت اجتماعی و امنیت اجتماعی با تأکید بر رهیافت پلیس جامعه محور، انتظام اجتماعی، ۱ (۱)، ۹-۲۹.
- [۱۱]. نجیبی، سمیه و اسدزاده، فرشته (۱۳۹۸). بررسی علل گرایش به رفتارهای پرخطر در نوجوانان، هفتمین کنفرانس ملی روانشناسی، علوم تربیتی و اجتماعی، بابل.
- [۱۲]. زارعی عارف، باقرزاده راضیه، غربی طیبه، روانی پور مریم (۱۳۹۹). گرایش به رفتارهای پرخطر در نوجوانان شهر بوشهر و عوامل مرتبط با آن، سال ۱۳۹۸. طب جنوب. ۲۳ (۶): ۵۶۸-۵۵۴.
- [۱۳]. محمودصالحی، حدیث، افلاک سیر، عبدالعزیز، محمدی، نورالله. (۱۳۹۴). بررسی نقش پیش‌بین دینداری در گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر با واسطه‌گری نظم‌بخشی هیجانی. فصلنامه علمی - پژوهشی روانشناسی سلامت، ۴(۱۵)، ۸۷-۱۰۰.
- [۱۴]. خجسته، محمد، امیرپور، مهناز. (۱۳۹۹). نقش و جایگاه مردم در همراهی با پلیس، برای تداوم امنیت اجتماعی. فصلنامه علمی دانش انتظامی خراسان شمالی، ۷(۲۷)، ۱۱۳-۱۳۱.
- [۱۵]. مسیبی عاطفه، معارف وند معصومه، اسداللهی محمد، مینایی سیامک (۱۳۹۳). رابطه بین امنیت اجتماعی و نگرش به رفتارهای بزهکارانه در دانش آموزان پسر. فصلنامه مددکاری اجتماعی. ۳ (۳): ۳۰-۲۶.